

कृषि उन्नती योजनेंतर्गत (KY), कृषि विस्तार उप अभियानांतर्गत, राज्याच्या कृषि विस्तार कार्यक्रमांमध्ये सुधारणांकरिता सहाय्य (आत्मा) योजनेंतर्गत सन २०२५-२६ मध्ये तिन्ही प्रवर्गासाठी (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) पहिल्या हप्त्याचा एकूण रु.३३३३.३४ लक्ष निधी वितरीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२५/प्र.क्र.५८/३-अ,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : ५ जून, २०२५

वाचा -

- १) दि.२४.०३.२०२५ रोजी झालेली राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीची (SLSC) बैठकीचे दि. २६.०३.२०२५ रोजीचे इतिवृत्त
- २) केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय यांचे पत्र क्र. एफ.नं.०३/१३/२०२५-केवाय, दि.३०.१२.२०२४
- ३) संचालक(आत्मा), यांचे पत्र क्र. कृआ./सं.आत्मा/वाकृआ/प्रशा. मा./३७०/२०२५, दि.२.०४.२०२५
- ४) केंद्र शासनाचे पत्र केंद्र शासनाचे पत्र F.No. ६-१३/२०२०-AE, दि.४.४.२०२५
- ५) वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३, दि. ०७.०४.२०२५
- ६) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र.विघयो-२०२५/प्र.क्र.५८/अर्थसंकल्प, दि. १५.०४.२०२५
- ७) आदिवासी विकास विभाग शासन परिपत्रक क्र.बीयुडी-२०२५/प्र.क्र.०२/कार्यासन-६, दि. २१.०४.२०२५
- ८) कृषि विभाग, भारत सरकार यांचे पत्र क्र.एफ नं.११२(MH-१४), दि.१९.०५.२०२५
- ९) कृषि संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/ती.हप्ता/४८६/२५, दि.१९.५.२०२५
- १०) कृषि संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/४८७/२५, दि.१९.५.२०२५
- ११) कृषि संचालक (आत्मा), यांचे पत्र जा.क्र.आत्मा/लेखा/पुराही/प.हप्ता/४८८/२५, दि.१९.५.२०२५
- १२) कृषि व पदुम विभाग शा. नि. क्र. संकीर्ण-२०२५/प्र.क्र.५८/३-अ, दि.३.०६.२०२५

प्रस्तावना -

केंद्र पुरस्कृत कृषि उन्नती योजनेंतर्गत (KY), कृषि विस्तार उप अभियान राबविण्यात येत आहे. सदर उप अभियानात राज्याच्या कृषि विस्तार कार्यक्रमांमध्ये सुधारणांकरिता सहाय्य (आत्मा) ही योजना केंद्र व राज्य शासनाच्या ६०:४० अर्थसहाय्याच्या प्रमाणात राबविण्यात येते. सदर योजना सन २०२५-२६ मध्ये राबविण्यासाठी एकूण रु. ८३.३३३३ कोटी रकमेचा राज्य कृषी विस्तार कृति आराखडा (SEWP) कृषि आयुक्तालयाने संदर्भ क्र.३ येथील रोजीच्या पत्रान्वये शासनास मान्यतेस्तव

सादर केला होता. आत्मा योजनेच्या सदर रु. ८३.३३३३ कोटी रकमेच्या आराखड्यास राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीने (SLSC) दि.२४.०३.२०२५ रोजी झालेल्या बैठकीत मान्यता दिली असून त्यानुसार सदर आराखड्यास विभागाकडून दि.२९.०४.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली होती. केंद्र शासनाच्या संदर्भ क्र. ४ येथील पत्रान्वये, आत्मा योजनेच्या सुधारीत मार्गदर्शक सुचना, २०२५ प्राप्त झाल्या आहेत. सदरचे सुधारीत मार्गदर्शक सुचनेमध्ये कॅफेटेरियातील सर्वच घटक/उपघटकाच्या मापदंडामध्ये बदल झाला असून सर्व घटकासाठी यापुढे ६०:४० (केंद्र:राज्य) प्रमाणे निधी उपलब्ध होणार आहे. तसेच सन २०२५-२६ मध्ये आत्मा योजनेची केंद्र शासनाच्या सुधारीत मार्गदर्शक सुचनेनुसार अंमलबजावणी करणेबाबत सुचना आहेत. त्यानुषंगाने आत्मा योजनेच्या एकूण रु.८३.३३३३ कोटी रकमेच्या सुधारीत वार्षिक कृति आराखड्यास, सुधारीत मार्गदर्शक सुचना, २०२५ मधील मापदंडानुसार राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीचे (SLSC) अध्यक्ष तथा मा.मुख्य सचिव यांची मंजूरी घेण्यात आली आहे. त्यानुसार विभागाचा दि.२९.०४.२०२५ रोजीचा शासन निर्णय अधिक्रमित करून, रु.८३.३३३३ कोटी रकमेच्या सुधारीत आराखड्यास विभागाकडून संदर्भ क्र.१२ येथील शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे.

केंद्र शासनाने सन २०२५-२६ करिता आत्मा योजनेकरिता संदर्भ क्र. ८ येथील पत्रान्वये केंद्र हिश्याचा तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती) रु. २०००.०० लक्ष निधी वितरीत केला आहे, त्यानुषंगाने समरूप राज्य हिश्याचा एकूण रु.१३३३.३४ लक्ष निधी उपलब्ध करून देण्याबाबतचा प्रस्ताव कृषि संचालक(आत्मा) यांनी संदर्भ क्र. ९,१० व ११ येथील पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे.

त्यानुषंगाने सन २०२५-२६ करिता केंद्र पुरस्कृत राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्यासाठी सहाय्य उप अभियान (आत्मा) या योजने अंतर्गत तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) पहिल्या हप्त्याकरिता केंद्र हिस्सा रु.२०००.०० लक्ष व राज्य हिस्सा रु.१३३३.३४ लक्ष असा एकूण रु.३३३३.३४ लक्ष इतका निधी आयुक्त (कृषि) यांना वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे -

शासन निर्णय :

१. सन २०२५-२६ करिता केंद्र पुरस्कृत राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्यासाठी सहाय्य उप अभियान (आत्मा) या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी तिन्ही प्रवर्गाकरीता (सर्वसाधारण, अनु.जाती, अनु.जमाती) पहिल्या हप्त्यापोटी केंद्र हिस्सा रु.२०००.०० लक्ष (रूपये वीस कोटी फक्त) व त्यास समरूप राज्य हिस्सा रु. १३३३.३४ लक्ष (रूपये तेरा कोटी तेहतीस लक्ष चौतीस हजार फक्त) असा एकूण रु.३३३३.३४ लक्ष (रूपये तेहतीस कोटी तेहतीस लक्ष चौतीस हजार फक्त) इतका निधी आयुक्त (कृषि) यांना अर्थसंकल्पित वितरण प्रणालीवर वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर निधीचा प्रवर्गनिहाय तपशील पुढीलप्रमाणे :

(रु. लाखात)

अ.क्र.	बाब	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकूण
१.	केंद्र हिस्सा	१५७६.६०	२३६.४०	१८७.००	२०००.००
२.	राज्य हिस्सा	१०५१.०७	१५७.६०	१२४.६७	१३३३.३४
	एकूण	२६२७.६७	३९४.००	३११.६७	३३३३.३४

२. सदर निधी खालील लेखाशिर्षांतर्गत सन २०२५-२०२६ साठी अर्थसंकल्पित केलेल्या तरतूदीतून खर्ची टाकण्यात यावा.

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)	राज्य हिस्सा (४० टक्के)
सर्वसाधारण	मागणी क्र. - डी -०३ २४०१ - पीक संवर्धन (१०९) - विस्तार व शेतकरी प्रशिक्षण (०९) माहिती व प्रचार (०९) (४४) - कृषि उन्नती योजना -राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तारविषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (कें.पु.यो.) (सर्वसाधारण) ३३-अर्थसहाय्य (२४०१४४४५)	मागणी क्र. - डी -०३ २४०१ - पीक संवर्धन (१०९) - विस्तार व शेतकरी प्रशिक्षण (०९) माहिती व प्रचार (०९) (४३) - कृषि उन्नती योजना -राज्य कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तारविषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (कें.पु.यो.) (सर्वसाधारण) ३३ - अर्थसहाय्य (२४०१४४३६)
अनुसूचित जाती	मागणी क्र. - एन -०३ २४०१ - पीक संवर्धन (००)(७८९)- अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना (०९) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना (०९) (२३) -कृषि उन्नती योजना- कृषि विस्तार अभियान- विस्तार विषयक कामांत सुधारणा करण्याकरिता राज्यांच्या विस्तार कार्यक्रमांना सहाय्य (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (अनुसूचित जाती) (कें.पु.यो.) ३३-अर्थसहाय्य (२४०१८३०९)	मागणी क्र. - एन -०३ २४०१ - पीक संवर्धन (००)(७८९)-अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना (०९) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना (०९) (२४) - कृषि उन्नती योजना- कृषि विस्तार अभियान- विस्तार विषयक कामांत सुधारणा करण्याकरिता राज्यांच्या विस्तार कार्यक्रमांना सहाय्य (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (अनुसूचित जाती) (कें.पु.यो.) ३३ -अर्थसहाय्य (२४०१८३९२)
अनुसूचित जमाती	मागणी क्र.टी - ५, २४०१- पीक संवर्धन ७९६- अनुसूचित जमाती उपयोजना (०९)- अनुसूचित जमाती क्षेत्राखालील उप योजनांतर्गत योजना (०९) (१७) कृषि उन्नती योजना - कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (केंद्र हिस्सा, ६० टक्के) (कें.पु.यो.) (अनुसूचित जमाती) ३३ अर्थसहाय्य (२४०१८५१२)	मागणी क्र.टी - ५, २४०१- पीक संवर्धन ७९६- अनुसूचित जमाती उपयोजना ०९- अनुसूचित जमाती क्षेत्राखालील उप योजनांतर्गत योजना (०९) (१८) कृषि उन्नती योजना-- कृषि विस्तार कार्यक्रमांना विस्तार विषयक सुधारणा करण्याकरिता सहाय्य उपअभियान (राज्य हिस्सा, ४० टक्के) (कें.पु.यो.) (अनुसूचित जमाती) ३३ अर्थसहाय्य (२४०१८५२१)

३. आत्मा योजनेकरीता प्रत्यक्ष वितरीत करण्यात येणा-या निधीच्या मर्यादेत योजनेची अंमलबजावणी करावी.
४. आयुक्त (कृषि) यांनी या योजनेसाठी केंद्र शासनाने विहीत केलेल्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन योजनेतर्गत उद्दिष्ट निहाय अंमलबजावणीच्या सविस्तर सूचना क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना निर्गमित कराव्यात.
५. सन २०२५-२६ मध्ये राज्यात सदर योजनेची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्याच्या दृष्टिने, पुढील अधिकाऱ्यांना नियंत्रण तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	स्तर	नियंत्रण अधिकारी	आहरण व संवितरण अधिकारी
१.	आयुक्तालय स्तर	आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे	सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि, आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२.	जिल्हास्तर	संबंधित प्रकल्प संचालक, आत्मा	संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील लेखाधिकारी.

६. सदर योजनेतर्गत सन २०२५-२६ मध्ये वितरीत केलेल्या निधीचे लेखापरिक्षीत केलेली उपयोगिता प्रमाणपत्रे (Audited Utilization Certificates) सत्वर सादर करावीत.
७. सदर शासन निर्णय वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्रमांक: अर्थसं.-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३, दिनांक ७ एप्रिल, २०२५, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाचे परिपत्रक विधयो-२०२५/प्र.क्र.५८/अर्थसंकल्प, दि.१५ एप्रिल, २०२५ व आदिवासी विकास विभागाचे परिपत्रक क्र. बीयुडी-२०२५/प्र.क्र.०२/कार्यासन-०६, दि.२१ एप्रिल, २०२५ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या अधिकारास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.
८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०६०५१८१६२५३३०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विशाल टेके)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति -

१. मा.मंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा.राज्यमंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

३. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. आयुक्त (कृषि) तथा राज्य नोडल अधिकारी आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणे
५. संचालक (आत्मा), कृषि आयुक्तालय, पुणे
६. सर्व जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष आत्मा नियामक मंडळ (मुंबई शहर व मुंबई उपनगर वगळून)
७. सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
८. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद तथा उपाध्यक्ष आत्मा नियामक मंडळ
१०. संचालक वनामती, नागपूर
११. उप संचालक, आत्मा, सामेती, पुणे
१२. सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
१३. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१४. सर्व प्रकल्प संचालक (आत्मा),
१५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
१६. कृषि विकास अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषद
१७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१८. महालेखापाल - १/२(लेखा परिक्षा)/(लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर
१९. वित्त विभाग (का.व्यय-१) (अर्थसंकल्प-१२)(अर्थोपाय), मंत्रालय, मुंबई.३२
२०. नियोजन विभाग, कार्यासन - १४१४, १४३१, मंत्रालय, मुंबई.३२
२१. कार्यासन अधिकारी, २-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२२. निवड नस्ती (कार्यासन-३अ)